

تمدن نوین اسلامی در راه است ...

www.Ketab.ir

شبهه ناپذیری قرآن

«جلد اوّل»

حسین طوسی

طوسی، حسین، ۱۳۲۳ -
 شبهه‌ناپذیری قرآن / نویسنده حسین طوسی.
 قم: تمدن نوین اسلامی، ۱۳۹۸.
 ۲ ج. ص. فبا -- شابک: دوره: ۱۲-۰۰-۶۲۷۰-۶۲۲-۹۷۸؛
 ج. ۱: ۱۱-۰۰-۶۲۷۰-۶۲۲-۹۷۸؛ ج. ۲: ۱۲-۰۰-۶۲۷۰-۶۲۲-۹۷۸
 قرآن -- بررسی و شناخت
 Quran -- Apologetic works
 ۲۹۷/۱۵۹-۵۸۳۵۴۷۶ BP۶۵/۳ / ۱۳۹۸

شبهه‌ناپذیری قرآن

جلد اول

■ مؤلف: حسین طوسی	■ ناشر: تمدن نوین اسلامی
■ نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸	■ شمارگان: ۵۰۰ نسخه
■ شابک: ۱۱-۳-۹۷۸-۶۲۲-۶۲۷۰-۶۲۲-۹۷۸	■ قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

نشانی: قم، بلوار غدیر، کوچه ۱۰، فرهنگستان علوم اسلامی
 فروش: مرکز پخش تمدن نوین ۰۹۱۰۶۶۶۲۱۲ - ۰۲۵۳۲۶۰۳۲۷۱

پیشگفتار

پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و به موازات تحولات گسترده ای که در توجه به معارف اسلامی، قرآن و روایات در جوامع بشری پدید آمده است، شاهد گسترش فزاینده مباحث نظری و مفاهیم عقلی و عقیدتی گوناگون در این مورد هستیم.

یکی از موضوعات محوری این مطالعات، مسأله «اعجاز» قرآن بوده است. مفاهیم قرآن بعد متافیزیکی دارند و از طریق وحی الهی که بالاتر از درک و فهم بشری است صادر شده است. روش اثبات این مسأله راه‌های زیادی دارد که یکی از راه‌های روشن اثبات اعجاز قرآن، «تناقض ناپذیری» است.

کتاب حاضر که ثمره مطالعات نظری و تطبیقی در آیات و روایات و علوم گوناگون مربوط به مفاهیم مختلف آیات قرآن و روایات اسلامی است، به هم خوانی آیات قرآن و عدم مخالفت بین آیات می‌پردازد؛ یعنی موافق بودن آیات، دلیل بر اعجاز قرآن است. هدف از تدوین این کتاب از یک سو اثبات اعجاز قرآن و

متوجه ساختن اندیشه‌های ناآگاه به عظمت این کتاب آسمانی است. از سوی دیگر پاسخ به اشکال کسانی است که با دید غیر علمی به مطالعه قرآن پرداخته‌اند و یا از موضع انحراف اخلاقی و تعصب‌های غلطانداز، راه سیر در مطالعه قرآن را در پیش گرفته‌اند. از ناحیه سوم نیز، پاسخ به آن‌هایی است که دید جامع به آیات قرآن نداشته‌اند.

با توجه به گسترش موضوع و ضرورت بحث در مسائل مهمی که از ناحیه مخالفین اسلام مطرح گردیده است، مطالب مندرجه در این جلد از مسائل نسبتاً جدیدی است که به زبان فارسی و با دسته‌بندی آسان تدوین شده است.

امید می‌رود این تلاش متواضعانه که به کاستی‌های آن اذعان دارم مورد عنایت اساتید، طلاب، دانشجویان و عامه مسلمین آگاه و رشید قرار گیرد.

در این جا لازم می‌دانم از تمامی دانشمندان و مفسران و عزیزانی که در تدوین این اثر به استفاده از آثار گران بهاء آن‌ها و یاری و حمایت بی‌شائبه آنان متکی بودم تشکر و قدردانی کنم و توفیق همگان را در خدمت به آرمان‌های اسلامی از خداوند متعال آرزو نمایم.

حسین طوسی

فهرست

۵.....	پیشگفتار.....
۱۳.....	مقدمه و بیان کلیات.....
۱۳.....	۱- بیان موضوع و اهمیت آن.....
۱۵.....	۲- ضرورت موضوع و بحث.....
۱۷.....	۳- سؤال‌های تحقیق.....
۱۸.....	۴- تعریف مفاهیم کلیدی.....
۱۹.....	پیشینه بحث.....
۱۹.....	سابقه تاریخی بحث «اختلاف بین آیات قرآن».....
۳۱.....	فصل اول: کلیات.....
۳۳.....	عدم بصیرت به قوانین «علم منطق» و «علم اصول».....
۳۷.....	علل پیدایش پندار وجود تناقض در قرآن.....
۳۷.....	الف. ناآگاهی به قانون حکیمانه محکمت و متشابهات.....
۴۰.....	ب. موانع و آفات شناخت.....
۴۴.....	ج. ناآگاهی از قوانین علم منطق در «قانون تناقض و تضاد».....
۴۵.....	ضعف آگاهی به علم منطق و تناقض در قرآن.....

- اول: احکام اصل تناقض ۵۵
- دوم: احکام متناقضین ۵۵
- سوم: شرایط متناقضین ۵۶
- تعریف عام، خاص و مُخَصَّص در علم اصول ۵۸
- مطلق و مقید ۶۰
- فرق عام و مطلق ۶۱
- ناسخ و منسوخ ۶۱
- مقایسه نسخ با تخصیص: ۶۲
- وضع، حقیقت و مجاز ۶۳
- اقسام وضع: ۶۳
- حقیقت و مجاز: ۶۴
- علامت حقیقت و مجاز: ۶۴
- شرایط استفاده کردن از معنی مجازی ۶۵
- اصالة الحقیقه ۶۶
- فصل دوم: جهان بینی ۶۷**
- الف) مورد اجتماع: ۷۰
- ب: موارد افتراق ۷۱
- مورد ۱: ۷۱
- مورد ۲: ۷۱
- پرسش یک خواسته‌گریزی است ۷۲
- شک، دلیل اعتلاء و رشد است ۷۳
- حیوان، صاحب جهل مرکب است و نمی‌تواند پرسش کند ۷۴
- پرسش کلید همه علوم است ۷۵
- پرسش چگونه باید باشد؟ ۷۷
۱. پرسش از امور مجهول و مفید ۷۷
۲. پرسش‌های مقدور و ممکن ۷۸

۷۹.....	۳. پرهیز از افراط و تفریط در پرسش
۷۹.....	الف) سست عنصران
۸۰.....	ب) متکبران خودخواه
۸۱.....	ج) دانشمندان بخیل
۸۲.....	د) فرهنگ انحطاطی
۸۳.....	۴) عدم طهارت اخلاقی در پرسش
۸۴.....	الف) قصد شکست و اهانت
۸۴.....	ب) قصد مزاح و جدال
۸۵.....	ج) اظهار علم و دانش
۸۵.....	۵) نظریه قرآن در مورد پرسش
۸۷.....	نتیجه:
۸۹.....	شرح و بیان:
۱۱۰.....	پاسخ اول: محدود بودن علم و اندیشه انسان
۱۱۳.....	پاسخ دوم: محدود بودن اطلاع انسان به زندگی ظاهری دنیا ..
۱۱۴.....	پاسخ سوم:
۱۱۷.....	پاسخ چهارم: دگرگونی نعمت عقل در اثر گناه
۱۱۹.....	پاسخ پنجم:
۱۲۰.....	عوامل شتابزدگی
۱۲۷.....	فصل سوم: توحید
۱۳۳.....	نتیجه و پی آمد بحث
۱۳۴.....	منشأ اشکال
۱۳۹.....	در قرآن می خوانیم
۱۴۲.....	نتیجه و پیامد بحث
۱۶۹.....	فصل چهارم: صفات خدا

- اقسام آزادی ۱۷۳
- آزادی معنوی چیست؟ ۱۷۶
- آیا آزادی اجتماعی بدون آزادی معنوی ممکن است؟! ۱۷۷
- اثبات مطلب با قانون منطقی صبر و تقسیم ۱۷۸
- آزادی واقعی و خواسته‌های اخلاقی ۱۸۰
- بعد ارزشی تقوی و آزادی معنوی ۱۸۱
- پاسخ پرسش دوم، طرح اسلام برای آزادی بردگان ۱۸۴
- برنامه آزادی بردگان ۱۸۶
- الف) بستن سرچشمه‌های فکری برده‌داری ۱۸۶
- ب) بستن راه‌های اصلی برده‌داری ۱۸۸
- ج) گشودن راه‌های آزادی بخش ۱۹۰
- سازگاری این آیات چگونه است؟ ۲۰۷
- پاسخ: ۲۰۸
- پاسخ پرسش دوم: دلایل علم خداوند ۲۱۲
- الف) برهان آفرینش و نظم ۲۱۲
- ب) برهان «امکان و وجوب» ۲۱۴
- ج) برهان عدم تناهی ۲۱۵
- نامتناهی بودن علم خدا ۲۱۶
- پاسخ پرسش سوم: تأثیر علم خداوند در دو بُعد عرفان و تربیت ۲۱۷
- بررسی آیات قرآنی ۲۵۳
- الف. رحمت عام: ۲۵۳
- ب. رحمت خاص: ۲۵۴

ج. هدایت ابتدایی و عام:	۲۵۵
د. هدایت ثانوی:	۲۵۶
هـ. گمراهی نخستین:	۲۵۷
و. گمراهی ثانوی:	۲۵۸
نسبت هدایت و ضلالت به خدا یا اثروضعی عمل	۲۵۹
نسبت هدایت و ضلالت به خدا یا تأثیر تکرار عمل	۲۶۰
فرمان مستقیم خدا در هدایت و ضلالت	۲۶۲
فصل پنجم: مراحل ایمان	۲۶۵
نخست: درجات «ایمان قلبی و عملی»	۲۷۴
دوم: ایمان به پیامبر جدید	۲۷۵
سوم: تقویت ایمان قلبی	۲۷۵
چهارم:	۲۷۶

مقدمه و بیان کلیات

۱- بیان موضوع و اهمیت آن

یکی از مباحث مهم معارف دینی و اعتقادی در اسلام، مسأله «اعجاز قرآن» است. این که فقط قرآن از سوی خداوند نازل شده و محال است که قرآن از ناحیه غیر خداوند متعال نازل شده باشد. البته دلائل اعجاز قرآن زیاد است و احتیاج به تألیف یا تألیفات متعددی دارد (که ما در کتاب تفسیر موضوعی «پیام قرآن» جلد هشت، درباره بخش‌هایی از معجزه بودن قرآن بحث کرده‌ایم).

یکی از نشانه‌های معجزه بودن قرآن و این که قرآن تنها از سوی آفریدگار جهان نازل شده، این است که در سراسر قرآن تضاد و اختلافی دیده نمی‌شود؛ در حالی که شرایط نزول قرآن و آورنده آن، چنان بود که اگر از سوی غیر خدا نازل می‌شد احتمال اختلاف و تضاد فراوان در آن وجود داشت.

جالب توجه است که خود قرآن در آیه ۸۲ سوره نساء به این حقیقت اشاره کرده، می‌گوید:

(اَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا)

«آیا درباره قرآن نمی‌اندیشند که اگر از سوی غیر خدا بود اختلافات فراوانی در آن می‌یافتید».

اجازه بدهید در اینجا نکته مهم و اصلی این مسأله را با تحلیل روشنی بیان نمائیم؛ اگر قرآن از ناحیه غیر خداوند بود پیوسته در آن اختلاف و تضاد وجود داشت.

اصولاً روحیات هر انسانی به خاطر داشتن بعد مادی دائماً در تغییر است. قانون تکامل در شرایط عادی در صورتی که وضع استثنائی به وجود نیاید، روحیات و افکار انسان را هم در برمی‌گیرد و دائماً با گذشت روزگار زبان، اندیشه و گفتار انسان‌ها را دگرگون می‌سازد. این تجربه برای همه محققین به اثبات رسیده است که هرگز نوشته‌های یک نویسنده در طول زمان یکسان نیست؛ بلکه در آغاز و انجام یک کتاب تفاوت وجود دارد. به ویژه اگر کسی در کوران حوادث بزرگی قرار گرفته باشد، حوادثی که پایه یک انقلاب بزرگ فکری، و اجتماعی و عقیدتی همه جانبه محسوب شود؛ چنین شخصی هراندازه بخواهد سخنان خود را یکسان و یکنواخت و عطف به سابق تحویل دهد قادر نخواهد بود. حال اگر این شخص، درس نخوانده و پرورش یافته یک محیط کاملاً عقب افتاده باشد این مسأله شدت می‌یابد. اما قرآن که در مدت ۲۳ سال به طور تدریجی بر اساس احتیاجات و نیازمندی‌های

تربیتی مردم در شرایط و ظروف گوناگون و مختلف نازل شده، کتابی است که درباره موضوعات متنوع سخن می‌گوید. قرآن مانند کتاب‌های معمولی که تنها یک بحث اجتماعی، سیاسی، فلسفی، حقوقی یا تاریخی را تعقیب می‌کند. نیست؛ بلکه گاهی درباره توحید و اسرار علمی آفرینش که مربوط به علوم طبیعی، فیزیکی، فلکی و... می‌باشد سخن می‌گوید و زمانی درباره احکام، حقوق، قوانین و آداب و سنن حرف می‌زند. در جای دیگر درباره امت‌های پیشین و سرگذشت تکان دهنده آنان؛ و زمانی درباره مواعظ، نصایح، عبادت و مسائل ریز جامعه‌شناسی و روانشناسی و روابط بندگان با خدا حقایقی را بیان می‌نماید.

بدیهی و روشن است که چنین کتابی با این مشخصات ممکن نیست خالی از تضاد، تناقض، مختلف‌گویی و نوسان‌های زیاد باشد؛ اما هنگامی که می‌بینیم با تمام این موارد همه آیات آن هماهنگ و خالی از هرگونه تضاد و اختلاف و ناموزونی هستند، به خوبی می‌توانیم حدس بزنیم که این کتاب زاینده افکار انسان‌ها نیست؛ بلکه از ناحیه خداوند است. تنها خداوند است که از هرگونه دگرگونی و تأثیرپذیری برکنار می‌باشد و هرگز در سخنانش تضادی وجود ندارد. این یکی از طرق شناخت کلام حق از کلام غیر حق است.

۲- ضرورت موضوع و بحث

«قرآن» که یکی از نشانه‌های صدق نبوت پیامبر عظیم الشان اسلام است پیوسته در تمام قرون و اعصار مردم را به سوی خدا

دعوت می‌کند. این کتاب مهمترین شاهد صادقی است که بدون وجود فرد دیگر، دعوت می‌کند. خودش با دشمنان محاجه و بحث می‌نماید؛ خودش با مخالفین اسلام تحدی می‌کند و حق بودن پیامبر اسلام و دین او را و تمام معارف اسلامی را اثبات می‌کند.

بدون شک مخالفین و دشمنان اسلام در مقابل قرآن ساکت نیستند؛ زیرا همین دشمنان بودند که در طول تاریخ اسلام با قرآن مبارزه کرده، با صرف مال‌های زیاد جنگ‌های بزرگ به راه انداخته، برای نابودی اسلام تلاش کرده‌اند. این مسأله که از صدر اسلام و از روز اعلان نبوت پیامبر اسلام شروع شده است تا به امروز ادامه دارد. شاید امروز مهمترین بودجه تبلیغی و نظامی و سیاسی جهان کفر بر علیه اسلام و مبارزه با قرآن صرف می‌شود. لذا به همین دلیل یکی از سعی و کوشش فرهنگی آن‌ها این است که مسأله اعجاز قرآن را تخریب نمایند؛ چه بسا در آینده و تا زمانی که دولت‌های کفر باقی هستند سعی آن‌ها در ایجاد شبهه و شک در آیات قرآن ادامه خواهد داشت. پیوسته تبلیغ می‌کنند که آیات قرآن با هم اختلاف و تعارض دارند و این دلیل بر این است که قرآن از طرف خداست. بنابراین باید طرفداران قرآن در راه مبارزه با این برنامه همواره آماده باشند و در مقام دفع شبهه و پاسخ‌گویی به مخالفان قرآن برآیند.^۱

۱. بخش‌هایی از اشکالات مربوط به شبهه افکنی مخالفین قرآن در زمان ما است که از طرف «مسیحیت لبنان» طراحی و به قم فرستاده شد.

از طرف دیگر با پیشرفت دانش و تکامل علم و پیدا شدن مباحث جدید علمی همواره احتیاج است این بحث مطرح گردد و چهره علمی قرآن برای همه روشن شود تا تفوق و برتری علمی قرآن برای همگان عیان شود.

از ناحیه سوم انسان همواره اسیر حجاب نفس و رذائل اخلاقی است و پیوسته افراد منحرف و بیماری وجود دارند که هر روز به گمان خود نکات اشتباه جدیدی در قرآن پیدا می‌کنند و می‌گویند: «آیات با هم سازگار نیستند». بنابراین برای همیشه زمینه بحث تعارض قرآن وجود دارد و بررسی آن ضروری است و براندیشمندان اسلامی لازم است در مقابل این حرکت آمادگی داشته باشد.

۳- سؤال‌های تحقیق

سؤال‌هایی که این تحقیق درصدد پاسخ گفتن به آنهاست از این قرارند:

سؤال اصلی: «چگونه روشن‌ترین راه اعجاز قرآن، تناقض‌ناپذیری آن است؟»

سؤال‌های فرعی، مباحث مهم بخش‌های این کتاب است که بین آیات قرآن مخالفت و تعارض وجود ندارد. هنگامی که این حقیقت روشن شد، بدون شک در پی آن «اعجاز قرآن» نیز ثابت می‌گردد.

۴- تعریف مفاهیم کلیدی

مفاهیم کلیدی این بحث عبارتند از: تناقض و شرایط آن؛ مخالف؛ عام و خاص؛ مطلق و مقید؛ ناسخ و منسوخ؛ حقیقت و مجاز؛ اقسام قضایا این اصطلاحات را در بحث منطق به طور اساسی و کامل مورد بررسی قرار خواهیم داد.